

TURISTIČKO VOĐENJE: TEORIJA I PRAKSA

dr Branislav Rabotić
TURISTIČKO VOĐENJE: TEORIJA I PRAKSA

Drugo, izmenjeno izdanje

Recenzenti

Prof. dr Slobodan Unković, emeritus

Prof. dr Jovan Popesku

dr Nebojša Kolarić

Izdavač

Visoka turistička škola strukovnih studija, Beograd

www.visokaturisticka.edu.rs

Za izdavača

Prof. dr Milan Skakun, direktor

Kompjuterska obrada i idejno rešenje korica

Branislav Rabotić

Štampa

e-mail: office@cigoja.com

www.chigoja.co.rs

Tiraž

300

ISBN

© 2015. *Sva prava zadržana*

Nijedan deo ove publikacije ne može biti reprodukovan, niti smešten u sistem za pretraživanje ili transmitovanje u bilo kojem obliku, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način, bez prethodne pismene dozvole autora.

Dr Branislav Rabić

TURISTIČKO VOĐENJE
TEORIJA I PRAKSA

DRUGO, IZMENJENO IZDANJE

VISOKA TURISTIČKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA
BEOGRAD, 2015.

PREDGOVOR

Ova knjiga je rezultat mog višegodišnjeg proučavanja turističkog vođenja, ali i vrlo bogatog praktičnog iskustva. Njenu osnovu čini doktorska disertacija koju sam odbranio na Univerzitetu Singidunum u Beogradu, 2009. godine.

Knjiga **TURISTIČKO VOĐENJE – TEORIJA I PRAKSA**, čije je prvo izdanje objavljeno 2011. godine i u međuvremenu rasprodato, napisana je sa ciljem da doprinese boljem razumevanju i vrednovanju uloge i značaja turističkog vođenja, ali i da popuni upadljivi nedostatak u korpusu domaće akademske literature o turizmu.

Tematika turističkog vođenja donedavno nije bila zastupljena ni u programima visokoškolskog obrazovanja turističkih kadrova kod nas. Nedugo nakon pojave prvog izdanja knjige, studijski program Visoke turističke škole strukovnih studija u Beogradu obogaćen je novim izbornim predmetom „Turističko vođenje“. Time je jedna izuzetno važna delatnost u savremenom turizmu dobila, konačno, svoje mesto i u stručnoj edukaciji domaćih kadrova.

Nastava iz novog predmeta prvi put je ostvarena u školskoj 2013/14. godini. Pozitivna reakcija profesionalne javnosti, privrede i, pre svega, studenata koji su u velikom broju izabrali da slušaju predmet, potvrđuje da postoji potreba za izučavanjem ove problematike. Tako je knjiga **TURISTIČKO VOĐENJE – TEORIJA I PRAKSA** dobila i ulogu učila, zbog čega je za njeno drugo izdanje bilo potrebno popraviti tekst, uneti određene izmene i ispraviti uočene propuste i štamparske greške.

Predajem drugo, izmenjeno izdanje knjige javnosti u želji da bude podsticaj za dalja istraživanja u ovoj oblasti.

AUTOR

SADRŽAJ

UVOD	11

DEO PRVI: ULOGA TURISTIČKOG VOĐENJA

1. Turizam i turističko vođenje.....	15
1.1. Turističko vođenje – pojam i definisanje.....	21
1.1.1. <i>Distinkcije u kategorijama turističkog vođenja.....</i>	<i>23</i>
1.1.2. <i>Definicija pojma turistički vodič i turistički pratilac u EU.....</i>	<i>27</i>
1.1.3. <i>Upotreba termina turistički vodič u praksi.....</i>	<i>30</i>
1.2. Istorijsko poreklo i razvojni put turističkog vođenja.....	34
2. Teorijski koncepti o ulozi turističkog vođenja.....	39
2.1. Koncept uloga i poduloga turističkog vodiča.....	39
2.2. Model dinamike i strukture uloge turističkog vodiča.....	43
2.3. Osvrt na ostale teorijske stavove.....	47
3. Medijatorska uloga turističkog vođenja.....	51
3.1. Posredovanje u pristupu destinacijama i atrakcijama.....	52
3.2. Posredovanje u informisanju turista.....	55
3.3. Posredovanje u međuljudskim kontaktima.....	61
3.4. Turističko vođenje i kulturna medijacija.....	67
3.4.1. <i>Globalni i lokalni aspekti medijacije.....</i>	<i>74</i>
3.4.2. <i>Interkulturalna kompetentnost.....</i>	<i>77</i>
3.5. Interpretacija kao oblik medijacije.....	81
4. Uloga turističkog vođenja u razvoju održivog turizma.....	87
4.1. Turističko vođenje i promocija odgovornog turizma.....	89
4.2. Ekoturističko vođenje.....	92
4.3. Neka empirijska istraživanja.....	95

DEO DRUGI: FUNKCIONISANJE TURISTIČKOG VOĐENJA

1. Vođena tura u savremenom turizmu.....	99
1.1. Pojam i definisanje vođene ture.....	100
1.2. Prednosti i nedostaci vođene ture.....	101
1.2.1. <i>Vođena tura kao vrednost za potrošača.....</i>	<i>104</i>
1.2.2. <i>Vođena tura kao turistički doživljaj.....</i>	<i>106</i>
1.3. Tipologija vođenih tura	110

2. Metodika turističkog vođenja	112
2.1. Specifičnost vođenja na pešačkoj turi.....	116
2.2. Specifičnost vođenja na autobuskoj turi.....	120
2.3. Specifičnost vođenja kada je vodič istovremeno i vozač.....	121
3. Komunikacija u turističkom vođenju	122
3.1. Komunikaciona kompetentnost turističkog vodiča.....	124
3.1.1. <i>Važniji aspekti verbalne komunikacije</i>	127
3.1.2. <i>Važniji aspekti neverbalne komunikacije</i>	131
3.2. Komentar u turističkom vođenju.....	136
3.2.1. <i>Važniji principi komentara</i>	141
3.2.2. <i>Posebni načini realizacije komentara</i>	152
3.2.3. <i>Karakteristike interpretativnog komentara</i>	154
4. Upravljanje dinamikom turističke grupe	157
4.1. Turistička grupa kao skup pojedinaca.....	160
4.2. Opšti obrasci ponašanja i individualne reakcije u turističkoj grupi.....	162
4.3. Uticaj nacionalne pripadnosti na turističko ponašanje.....	164
5. Turističko vođenje kao zanimanje	169
5.1. Osnovne karakteristike.....	169
5.2. Strategije pribavljanja posla.....	174
5.3. Emocionalni rad.....	177

DEO TREĆI: KVALITET TURISTIČKOG VOĐENJA

1. Kvalitet usluge turističkog vodiča	181
1.1. Lične osobine turističkog vodiča kao faktor kvaliteta.....	182
1.2. Uticaj turističkog vodiča na kvalitet „turističkog proizvoda“.....	187
1.3. Turističko vođenje u destinacijskom lancu vrednosti.....	192
2. Turističko vođenje i satisfakcija potrošača	197
2.1. Očekivanja potrošača.....	200
2.2. Uzroci i oblici ispoljavanja nezadovoljstva učesnika ture.....	202
2.3. Važnija istraživanja satisfakcije potrošača.....	206
2.3.1. <i>Instrument za merenje kvaliteta turističkog aranžmana</i>	207
2.3.2. <i>Kritične odlike usluga u grupnom turističkom aranžmanu</i>	210
2.3.3. <i>Motivacija i satisfakcija učesnika dnevnih izleta</i>	216
2.3.4. <i>Značaj turističkih pratilaca čarter aranžmana</i>	218
2.3.5. <i>Satisfakcija učesnika grupnih tura</i>	223
2.3.6. <i>Satisfakcija uslugama domicilnih turističkih vodiča</i>	227
2.3.7. <i>Satisfakcija učesnika autobuske ture na primeru nacionalno mešovite grupe</i>	229

3. Monitoring standarda turističkog vođenja	234
3.1. Etički kodeksi.....	236
3.2. Strukovna udruženja.....	238
3.3. Individualne nagrade i priznanja.....	240
3.4. Edukacija i obuka.....	241
3.5. Sertifikacija.....	246
3.6. Licenciranje.....	247
 LITERATURA	 249
TABELE I SLIKE.....	263
O AUTORU.....	265